

Заборовський В.В.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університету»
м. Ужгород, Україна

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Професійна діяльність адвоката характеризується особливим його правовим статусом [1], який являє собою сукупність прав [2], обов'язків [3], гарантій [4] та відповідальності [5]. Специфіка адвокатської діяльності неодноразово була предметом нашого наукового дослідження [6; 7].

В той же час, початок збройної агресії росії суттєво вплинув на професійну діяльність переважної більшості українських адвокатів, які не здійснювали адвокатську діяльність щодо особливої категорії справ, які є наслідком такої агресії. Важливу роль в даному випадку відіграли органи адвокатського самоврядування, якими було організовано неймовірну кількість різноманітного роду семінарів, вебіранів, тренінгів, конференцій, круглих столів тощо. Такі заходи були спрямовані і на вирішення важливих питань щодо захисту прав та інтересів пересічних осіб, військовослужбовців і самих адвокатів, які постраждали від

злочинів російської федерації.

Слід відмітити, що ще в 2014 році було створено Комітет з військового права Національної асоціації адвокатів України [8] насамперед задля координації діяльності адвокатів щодо надання професійної правової допомоги учасникам антитерористичної операції, членам їх сімей та переселенцям з метою захисту прав та законних інтересів таких осіб. В 2016 році рішенням Ради адвокатів України було затверджено Положення про Комітет з питань координації надання правової допомоги учасникам антитерористичної операції, членам їх сімей та переселенцям [9] (Комітет з військового права). Суттєво активізувалася діяльність даного Комітету з початком військових дій в 2022 році, що проявилось, в тому числі й у підготовці пам'яток з надання правничої допомоги військовим Збройних сил України [10].

Введення воєнного стану, в тому числі, має наслідком і швидку зміну національного законодавства, внаслідок чого ускладняється можливість надання професійної правничої допомоги, враховуючи необхідність постійного підвищення своєї кваліфікації. Задля цього Національною асоціацією адвокатів України та радами адвокатів відповідних регіонів, було проведено, як зазначалось, безліч різного роду заходів щодо вирішення актуальних питань захисту прав та інтересів громадян, військовослужбовців і самих адвокатів.

Враховуючи важке, в тому числі, матеріальне становище співвітчизників, значна кількість українських адвокатів активізували надання правничої допомоги на засадах «pro bono» (від лат. pro bono publico – заради суспільного блага), тобто допомоги, яка надається на добровільних засадах і без оплати як громадська діяльність (взагалі позбавлена такої ознаки як оплата (наявність певного відшкодування) за її надання) [11, с. 287], а можливість її надання адвокатом передбачена насамперед рішенням Ради адвокатів України від 23 квітня 2016 року № 118 [12]. Слід врахувати, що якщо адвокат надає такого різновиду допомоги саме військовослужбовцям, то таку інформацію він може розмістити у своєму профайлі в Єдиному реєстрі адвокатів України [13]. Крім цього, після початку війни задля підвищення якості надання такої допомоги Національною асоціацією адвокатів України було створено Центр надання методичної допомоги та координації волонтерської допомоги військовослужбовцям [14]. Даний Центр покликаний разом з Вищою школою адвокатури забезпечувати організацію конференцій, семінарів, круглих столів, лекцій з питань надання професійної правової допомоги військовослужбовцям, надавати письмові роз'яснення щодо таких питань, видавати практичні посібники тощо.

Багато адвокатів долучилося й щодо надання безоплатної правової допомоги для переселенців в рамках діяльності

благодійної організації «Всеукраїнська коаліція з надання правової допомоги», яка забезпечує, в тому числі, й діяльність «гарячої лінії» надання безкоштовних юридичних консультацій, зокрема, щодо: правових обмежень, пов'язані з веденням в Україні воєнного стану, надання адміністративних та соціальних послуг в умовах війни; практичних аспектів оформлення статусу переселенця; допомоги у фіксації збитків і пошкоджень через бойові дії; релокації підприємств; оформлення гуманітарної чи іншої допомоги [15].

Література:

1. Заборовський В.В. Правовий статус адвоката в умовах становлення громадянського суспільства та правової держави в Україні: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук: спец. 12.00.10. К, 2018. 42 с.
2. Заборовський В.В., Манзюк В.В. Документальне підтвердження правового статусу адвоката як необхідна умова реалізації права на запит. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. Вип. 64. С. 335-340. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.64.61>
3. Заборовський В.В., Фазикош В.Г., Семерак О.С. Підвищення кваліфікації адвоката як один із його професійних

обов'язків: загальні положення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2022. Вип. 70. С. 444-449. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.70.71>

4. Заборовський В.В. Свідоцький імунітет адвоката. Порівняльно-аналітичне право. 2017. № 3. С. 237-240.

5. Заборовський В.В., Манзюк В.В. Правова природа відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду. Порівняльно-аналітичне право. 2015. № 2. С. 294-297.

6. Заборовський В.В. Професійна діяльність адвоката – це правова, юридична чи професійна правнича допомога? Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2016. Вип. 38. Т. 2. С. 140-145.

7. Заборовський В.В. Особливості правового статусу адвоката-представника в цивільному судочинстві. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. Вип. 35. Ч. 2., Т. 3. С. 161-168.

8. Про створення при Національній асоціації адвокатів України Комітету з питань координації надання правової допомоги учасникам антитерористичної операції, членам їх сімей та переселенцям: рішення Ради адвокатів України від 25 жовтня 2014 року № 175. 2022. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2014.10.25-rishennya-175.pdf>

9. Положення про Комітет з питань координації надання правової допомоги учасникам антитерористичної операції, членам їх сімей та переселенцям, затверджено рішенням Ради адвокатів України від 23 квітня 2016 року № 110. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2016-04-23-polozhennya-110_57359d00b9061.pdf
10. Комітет з військового права НААУ підготував пам'ятки з надання правничої допомоги військовим ЗСУ. 2022. URL: <https://unba.org.ua/news/7409-komitet-z-vijs-kovogo-prava-naau-pidgotuvav-pamyatki-z-nadannya-pravnichoi-dopomogi-vijs-kovim-zsu.html>
11. Заборовський В.В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с.
12. Про затвердження роз'яснення щодо можливості надання адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням) правової допомоги безоплатно (Pro bono): рішення Ради адвокатів України від 23 квітня 2016 року № 118. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-04-23-r-shennya-rau-118_5735a1d5d7a7a.pdf
13. Про внесення змін до Порядку ведення Єдиного реєстру адвокатів України: рішення Ради адвокатів України від 29 квітня 2022 року № 44. 2022. URL:

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-04-29-r-shennya-rau-44_627a42765c177.pdf

14. НААУ створила Центр координації волонтерської допомоги адвокатів військовослужбовцям. 2022. URL:

<https://unba.org.ua/news/7407-naau-stvorila-centr-koordinacii-volonters-koi-dopomogi-advokativ-vijs-kovosluzhbovcyam.html>

15. «Всеукраїнська коаліція з надання правової допомоги» інформує про діяльність «гарячої лінії» безкоштовної правової допомоги для переселенців. 2022. URL:

<https://unba.org.ua/news/7451-vseukrains-ka-koaliciya-z-nadannya-pravovoi-dopomogi-informue-pro-diyal-nist-garyachoi-linii-bezkoshtovnoi-pravovoi-dopomogi-dlya-pereselenciv.html>